

pagina

Jaarverslag 2013

Op 19 augustus 2004 is bij de notaris de acte verleden voor de fusie van de Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis en de Vereniging Zaans Industrieel Erfgoed (na 1850). Vanaf 20 augustus 2004 worden de belangen van het Zaanse erfgoed behartigd door de nieuwe Vereniging Zaans Erfgoed. In de afgelopen tien jaar heeft de vereniging geen inhoudelijk jaarverslag uitgegeven. Met dit jaarverslag 2013 wordt die traditie doorbroken. Het is de bedoeling om in het vervolg jaarlijks een digitaal verslag van de werkzaamheden en ontwikkelingen uit te geven.

Inhoud:

Hoogtepunten 2013

Behoud en bescherming van het Zaanse erfgoed

- Van Geldermonument
- Zaanse Schans
 - o Aanpassing en uitbreiding
 - o De Oude Wolf
 - o Handhaving
- Kerk Zandijk
- Zuiderkerkhofje
- Overige monumenten
- Pakhuizen Maas, Waal, Schepel en Wormerveer
- Funderingsproblemen Herengracht in Zaandam
- IKEA
- Oral History Hembrug
- De Monumentencommissie verdwijnt
- Site Monumentaal aan de Zaan

Bestuursactiviteiten

- Bestuursvergaderingen
- Jaarvergaderingen
 - o Voorjaarsvergadering met instelling nieuwe erfgoedprijs
 - o Najaarsvergadering met uitreiking Zaans Erfgoedprijs
- Mutaties in bestuur
- Ontwikkeling ledental
- Brief aan de politieke partijen in Zaanstad
- ANBI
- Tentoonstelling Positief Beeld
- Lief en leed

Communicatie

- Een tweede site op internet
- Logo, nieuw briefpapier en aanmeldfolder
- Glasje erfgoed
- In de media
- Blad Zaans erfgoed

Organisatie van de vereniging

- Leden bestuur
- Werkgroepen met leden
- Vertegenwoordigingen

Financieel verslag 2013

Hoogtepunten 2013

Voor de vereniging Zaans Erfgoed was in 2013 de totstandkoming van het Van Geldermonument in Wormer een hoogtepunt. Vanaf 2008 heeft de vereniging eraan gewerkt om zo'n monument te realiseren en dit jaar kon het worden onthuld en is het overgedragen aan de gemeente Wormerland. Vooral de inzet van bestuurslid Cees Kruit moet hier worden genoemd.

De Erfgoedprijs 2013 werd uitgereikt aan de stichting Monet in Zaandam. De jury roemde vooral het gebruik van digitale en analoge middelen om *“Monet op de kaart van Zaandam te zetten en Zaandam op de kaart van Monet.”*

Zoals gebruikelijk heeft de vereniging de stichting Zaanse Schans actief ondersteund bij haar inspanningen voor behoud en verbetering van de Zaanse Schans. Voor de Zandijkerkerk ontstond een nieuw perspectief. Samen met de Historische vereniging Koog-Zaandijk is een onderbouwd verzoek tot aanwijzing van het Zuiderkerkhofje in Koog aan de Zaan bij de gemeente ingediend. Met de gemeente Zaanstad werden gesprekken gestart om tot een effectievere werkwijze bij het aanwijzen van gemeentelijke monumenten te komen.

De vereniging is versterkt met een tweede internetsite, gericht op de activiteiten van de vereniging zelf: Zaanserfgoed.nl. Een brainstormsessie leidde tot de conclusie dat deze aanpak noodzakelijk is om aantrekkelijker te worden voor nieuwe leden. De inspanning heeft geloond: alleen al in de laatste vier maanden van 2013 meldden zich 22 nieuwe leden via de website aan. Naast de kwalitatief hoogwaardige inhoudelijke site [Zaans-industrieel -erfgoed.nl](http://Zaans-industrieel-erfgoed.nl) is de nieuwe site gericht op het aanbieden van actuele verenigingsinformatie. Ook bericht de site over andere ontwikkelingen op het gebied van het Zaanse erfgoed.

Behoud en bescherming van het Zaaans erfgoed

Van Geldermonument

In 2008 ontstond bij de toenmalige wethouder van Wormerland, Peter Roos, de gedachte om een herinnering aan de papierfabriek van Van Gelder tot stand te brengen.

Aanleiding was de terugkeer van zes zuilen van vijf meter hoog, die onderdeel van een papiermachine waren geweest. Bij de sloop van de fabriek waren deze geschonken aan onze voorloper, de Vereniging tot Behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek in de Zaanstreek (MBTZ). In 1983 gaf de vereniging ze in bruikleen aan de TU Delft, maar in 2008 had de TU er geen plaats meer voor en kwamen ze terug naar Wormer.

De vereniging ondersteunde graag de gedachte van de wethouder. In feite was de voorgenomen sluiting en sloop van de papierfabriek een belangrijke stimulans om een formele vorm te geven aan de al sluimerende ideeën om aandacht te gaan geven aan het industrieel erfgoed, dat in Zaanstad ten prooi viel aan kaalslag. Het ontstaan in 1981 van MBTZ, een van de twee voorlopers van de huidige vereniging Zaaans Erfgoed, werd daar een gevolg van. Gecombineerd met de grote betekenis die het bedrijf voor de gemeenschap in Wormer heeft gehad vond Zaaans Erfgoed een monument alleszins op zijn plaats.

Vanaf 2008 is de vereniging bezig geweest met het maken van een plan, het via een prijsvraag aanzoeken van een kunstenaar en het rondkrijgen van de financiering voor dit kostbare project. Bestuurslid Cees Kruit was de grote animator. Hij slaagde er met behulp van een jury in een kunstenaar aan te trekken die de klus aankon. Herbert Nouwens maakte het ontwerp De Prop, waarin de zes zuilen een stalen prop dragen. Daarmee werd enerzijds gerefereerd aan het product dat in het bedrijf van Van Gelder werd gemaakt, maar tevens symboliseerde de vorm van het kunstwerk wat de werknemers van Van Gelder en hun huisgenoten in Wormer zullen hebben gevoeld bij de sluiting van het bedrijf: hun inspanningen werd verfrommeld en weggegooid. Cees slaagde er ook in de financiering voor dit project geheel rond te krijgen, met dank aan een aantal Wormerlandse en Zaanse fondsen en enkele bedrijven uit Wormerland. Er werd € 45.000 aan sponsorgelden verkregen. Daarnaast werkten bedrijven mee door kosten voor hun rekening te nemen. Het lukte zelfs om het monument 's avonds te laten verlichten. De stichting Zaaans Schoon en de vereniging Zaaans Erfgoed zorgden voor het resterende deel van de financiering.

Op 12 september 2013 onthulde burgemeester Tange van Wormerland het beeld. Schoolkinderen lieten ballonnen op. De verster kwamen tot Woudrichem en Breda en dat is met VVV-bonnen beloond.

Financiële en in-naturasponsors voor het project waren het Honig Laanfonds, de Bredenhof Stichting, het Gerrit Blauwfonds, de stichting Ir. P.M. Duyvis, de stichting Support Cultuur en Sport Wormerland, de gemeente Wormerland, de woningbouwvereniging WormerWonen, de stichting Doelen Wormer en Oostknollendam, Crown Van Gelder, Lassie Fabrieken, Rotary Zaanstad, Bouwers van Braam- Minnesma en Caviro electro.

Zaanse Schans

Waar de sluiting en de sloop van Papierfabriek Van Gelder de stoot gaf tot de oprichting van de Vereniging tot Behoud van Monumenten van Bedrijf en Techniek in de Zaanstreek (MBTZ; in 1999 omgedoopt naar vereniging Zaaans Industrieel Erfgoed (na 1850)), was de Zaanse Schans de bakermat van de andere partner in de fusie waaruit de vereniging Zaaans Erfgoed ontstond. Ter ondersteuning van de stichting Zaanse Schans werd in 1961 de vereniging Vrienden van de Zaanse Schans opgericht. In 1976 werd deze verbreed en omgedoopt in Vereniging Vrienden van het Zaanse Huis, de fusiepartner van MBTZ in 2004.

Ondanks deze herhaalde verbreding van de doelstellingen blijft de Zaanse Schans een zwaartepunt in de aandacht van de vereniging, al was het maar omdat er zoveel monumenten staan. Panden in een gebied waar de Zaanstreek trots op kan zijn, maar die door de grote en nog steeds groeiende bezoekersstroom onder druk komen te staan.

- Aanpassing en uitbreiding

De vereniging is vertegenwoordigd in de Historische Commissie Zaanse Schans, een adviescommissie voor de stichting, ingesteld bij een in 2011 tussen de wethouder Monumenten, de voorzitter van de Monumentencommissie, de voorzitter van de Stichting de Zaanse Schans en de voorzitter van de Vereniging Zaanse Erfgoed (namens de werkgroep Zaanse Schans, waarin enkele erfgoedorganisaties deelnamen) afgesloten convenant. De adviezen zijn ook belangrijk voor de Monumentencommissie, die geen plannen voor de Zaanse Schans behandelt zonder advies van de Historische commissie. Hierdoor is VZE nauw betrokken bij de ontwikkelingen.

In 2013 werden plannen besproken voor een passantensteiger (tussen de molens Os en het Klaverblad) en een aanlegsteiger voor riviercruiseschepen. Vooral de laatste, die voor de molen De Ooievaar bij Duijvis is gepland, heeft veel bezwaren opgeroepen. Het plan wordt echter toch doorgezet.

De EFRO-gelden uit de Europese Unie maken het de stichting mogelijk de entrees van de Zaanse Schans nieuw en verbeterd in te richten. De plannen voor de entree bij de Julianabrug kregen veel steun van de Historische Commissie. Zij zijn in 2013 uitgevoerd. Vooral de kralentuin is een aanwinst. Het plan voor het Schipperplein werd in eerste instantie door de Historische Commissie afgekeurd. Het deed geen recht aan het uitgangspunt voor de Zaanse Schans: een stijlkamer voor een Zaanse buurt rond 1850. Dit leidde tot stevige aanvaringen met de ondernemers op de Schans. In overleg met leden uit de commissie werd een nieuw ontwerp gemaakt, dat eind 2013 gereed was voor bespreking.

Binnen vereniging De Zaanse Molen werd de discussie gevoerd over verplaatsing van het Molenmuseum vanuit de Museumlaan in Koog aan de Zaan naar de Zaanse Schans. Zaanse Erfgoed kan zich de wens van de molenvereniging heel goed voorstellen en verzet zich niet tegen een passende ontwikkeling op het landje De Haan aan de Zaanse Schans.

- Stichting De Oude Wolf

De particuliere eigenaar van het Jacob Visterrein, ten noorden van de Zaanse Schans, wil moderne woningen realiseren op dit terrein. Er rust nu nog een bedrijfsbestemming op, maar de gemeente heeft al uitgesproken deze te willen wijzigen. Met andere organisaties neemt de vereniging deel in de in 2012 opgerichte Stichting De Oude Wolf, die zich tot doel stelt: "Het bevorderen van de ontwikkeling van het gebied aan de Kalverringdijk dat bekend staat onder de naam "Jacob Visterrein" op een zodanige wijze dat die ontwikkeling optimaal bijdraagt aan het benutten van het landschappelijk, cultuurhistorisch en toeristisch potentieel van het terrein en haar omgeving, alsmede het bevorderen van ontwikkelingen die gericht zijn op het behoud en versterking van ontwikkelingen in de gave bouwkundige en landschappelijke structuur van het gebied rondom de Zaanse Schans en de Kalverpolder." Eind 2013 zijn de vooruitzichten niet rooskleurig.

- Handhaving regels voor monumenten

De spanning tussen het behoud van een kwalitatief sterke stijlkamer en de belangen van de individuele ondernemers komt ook op andere wijzen tot uiting. De vereniging zag aanleiding om op 16 december 2013 een brief aan het college van Burgemeester en Wethouders van Zaanstad te

sturen, waarin werd gevraagd om handhaving van de Monumentenwet en de Monumentenverordening. Er werden voorbeelden genoemd, met foto's toegelicht, waarin de regels met voeten waren getreden. Het bestuur van de stichting Zaanse Schans had bij de rechter geen kans gekregen om op te treden tegen bijvoorbeeld het schilderen van Engelstalige teksten of het zagen van een ijsuitgifteluis, beide in rijksmonumenten. De stichting vroeg daarom de gemeente om op te treden. In 2014 heeft de gemeente dit opgepakt.

Zaandijkerkerk

Zaans Erfgoed heeft aan de gemeente Zaanstad gevraagd de Zaandijkerkerk als monument te beschermen. De kerk werd met sloop bedreigd. De vereniging heeft een uitvoerige beschrijving opgesteld waarin de architectonisch-historische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarden zijn onderbouwd. In 2012 hebben BenW van Zaanstad de Zaandijkerkerk als gemeentelijk monument aangewezen. Elders in dit jaarverslag wordt de daarbij gevolgde procedure naar voren gehaald, want die bleek onverwachte gevolgen te hebben.

De aanwijzing heeft de kerk vooralsnog van sloop gered, maar definitief behoud vraagt consolidatie en een passend gebruik van het gebouw. Na het failliet van de eigenaar zijn samen met de stichting Zaan en Dijk en het Cuypersgenootschap in 2012 de eerste initiatieven ontwikkeld. De gemeente nam eveneens haar verantwoordelijkheid en er werd contact gezocht met Stadsherstel Zaanstreek NV. In 2013 werden de plannen concreter. Stadsherstel werd eigenaar van de kerk, bureau Greven werd aangetrokken voor het restauratieplan en Nunc architecten kreeg opdracht om een plan te ontwikkelen voor het inbouwen van woningen in de kerk. Lacondon Beheer, een plaatselijk bekende ontwikkelaar, kwam met voorstellen voor de invulling van het gebied ten noorden van de kerk. Ook Parteon was daarbij betrokken. Het lijkt een reële mogelijkheid om de kerk als gebouw te behouden in een aangepaste en stedenbouwkundig verbeterde omgeving.

Zuiderkerkhofje

Vanuit de Historische vereniging Koog-Zaandijk kwam het initiatief om het hofje aan de Zuiderkerkstraat in Koog aan de Zaan te beschermen door het als gemeentelijk monument aan te wijzen. Het bestaat uit dertig voormalige arbeiderswoningen van baksteen met traditionele Zaanse houten puntgevels en geschulpte windveren. Het is gebouwd in 1913-1914 en dus nu honderd jaar oud.

De Historische vereniging zorgde voor een redengevende omschrijving en samen met Zaans Schoon werd het verzoek tot aanwijzing bij de gemeente ingediend.

Eind 2013 is het behandeld in de toenmalige Monumentencommissie. Deze oordeelde welwillend over het voorstel, maar vroeg zich af of het hofje bijzonder genoeg was. Eerst zou in de gemeente geïnventariseerd moeten worden of er nog meer van dergelijke hofjes bestonden, waarna een betere afweging zou kunnen plaatsvinden.

Pakhuizen Maas, Waal, Schepel en Wormerveer

Na veel overleg werden in 2013 oplossingen gevonden voor het behoud van vier pakhuizen in Wormer. Op 1 augustus werden de overeenkomsten getekend tussen gemeente, Vanilia, ADM Cocoa en de stichting Zaanse Pakhuizen. Voor ADM wordt een nieuwe toegangsweg aangelegd, waarvoor pakhuis Wormerveer wordt verplaatst. Dit pakhuis zal worden gebruikt door Vanilia, de andere drie worden overgedragen aan de stichting Zaanse Pakhuizen. Daarmee lijkt het behoud van alle vier monumentale panden definitief gerealiseerd.

Aanwijzing monumenten

In 2013 besloot de provincie aan vijftien provinciale monumenten hun status te ontnemen. Aan de gemeente werd gevraagd te overwegen de panden als gemeentelijk monument aan te wijzen. Dat is voor het overgrote deel ook gebeurd. Daartegenover stond dat de Molenshuur De Pauw als

provinciaal monument werd aangewezen. In de verenigingswerkgroep Advies en Documentatie is deze gang van zaken nauwlettend gevolgd.

Tevens werd aandacht gegeven aan de mogelijkheid om het Luchthuis achter Westzijde 38, in particulier bezit, aan te wijzen als gemeentelijk monument. De Stichting Monet aan de Zaan heeft gevraagd het luchthuis als gemeentelijk monument aan te wijzen. Via Zaans Schoon werd aandacht gevraagd voor Zuiderhoofdstraat 54A en 22-24. Van het pand van Hoveling in Koog aan de Zaan werd vastgesteld dat dit van onvoldoende cultuurhistorisch belang was om een verzoek tot aanwijzing als gemeentelijk monument te rechtvaardigen.

Geconstateerd kon worden dat Padlaan 1 (het Weversend) te Krommenie conform een eerder verzoek van de vereniging d.d. 15 februari 2009 (!) de gewenste status van gemeentelijk monument had verkregen.

Zorgen werden geuit over het Huis De Cardinalen en de Bonifatiuskerk. Ook J.J. Allanstraat 322 in Westzaan en mogelijke ontwikkelingen op de Hemmes werden besproken. Een specifieke discussie werd gevoerd over de wens om zonnepanelen op het dak van een (provinciaal) monument te bevestigen. Het betrof het gemaal in Wormer. De meningen zijn verdeeld over de toelaatbaarheid daarvan.

Funderingen Herengracht

Bewoners van de Herengracht hebben de vereniging om advies gevraagd omdat zij vreesden dat aanstaande rioleringsplannen de fundamenteën van hun woningen zou kunnen beschadigen. Veel van de woningen stammen uit de 18^e en 19^e eeuw. Een van de bestuursleden van VZE heeft de inwoners naar hun tevredenheid kunnen adviseren.

IKEA

Het voorstel van de gemeente om IKEA zich te laten vestigen op het Bruijnzeelterrein riep binnen de vereniging enige discussie op. IKEA wilde een van de voormalige hallen in gebruik nemen, maar dan wel geheel aangepast in IKEA-stijl. De voor de hand liggende discussie is hier of de vergroting van de werkgelegenheid met enkele honderden banen belangrijker is dan het verdwijnen van een karakteristieke hal. Mede omdat er in het gebied nog enkele van deze hallen daadwerkelijk in gebruik zijn, waaronder beschermde, concludeerde het bestuur dat er geen reden was om hier tegen in actie te komen.

De gemeentelijke Monumentencommissie heeft als eis gesteld dat de historie zichtbaar zou moeten blijven. Dat is gehonoreerd in de vormgeving van een gevel van het ontwerp, maar gaande het ontwerpproces werd het historisch detail al minder sterk. Het blijft af te wachten in hoeverre de vestiging daadwerkelijk plaatsvindt en of er uiteindelijk een herkenbaar detail overblijft.

Oral History Hembrug

Sinds 2010 werkt een werkgroep Oral History Hembrug aan een project om tientallen mondelinge verhalen uit de geschiedenis van het Hembrugterrein op te nemen en uiteindelijk in enkele korte documentaires verwerken. Eind 2013 waren 39 interviews afgenomen en grotendeels uitgewerkt. Van de gemeente werd een ondersteunende subsidie verkregen om op basis van deze interviews een of twee pilotdocumentaires te maken. In 2014 zullen nadere stappen worden gezet om het project uit te werken en in te bedden.

Vertegenwoordiging Zaans Erfgoed in de Monumentencommissie Zaanstad

In de Monumentencommissie Zaanstad werden twee leden geacht namens Zaans Erfgoed deel uit te maken van de commissie: Jan-Derk Koudijs en Christiaan Homburg. De procedure rond de Zandijkerkerk maakte duidelijk dat dit een kwetsbare positie opleverde. Nadat de gemeente op advies van de Monumentencommissie had besloten tot aanwijzing van de kerk als gemeentelijk monument spande de eigenaar een juridische procedure aan omdat de commissie geen onafhankelijk advies zou hebben gegeven. De vereniging had immers gevraagd om deze bescherming en vervolgens via de twee leden in de commissie over dat verzoek geadviseerd aan BenW.

De rechter ging hierin mee. Hij ging zelfs zover dat zijns inziens leden van Zaans Erfgoed niet hadden mogen meespreken in de commissie. De gemeente moest de procedure overdoen en heeft daarbij de Amsterdamse Monumentencommissie om advies gevraagd. Daarna is opnieuw tot bescherming besloten.

Het bestuur vond dit een discutabele uitspraak. Het is begrijpelijk dat bestuursleden van Zaans Erfgoed niet zouden mogen meeadviseren over verzoeken die het bestuur zelf heeft ingediend. Dat ook leden van de vereniging dat niet zouden mogen gaan wel heel ver, zeker als daarbij wordt betrokken dat van de acht leden van de commissie er zeven lid waren van de vereniging Zaans Erfgoed. De vereniging was helaas geen partij in de rechtszaak en kon daardoor niet in hoger beroep gaan.

Om te voorkomen dat dergelijke discussies zich weer zouden voordoen besloot het bestuur in het vervolg geen verzoeken tot aanwijzing meer in te dienen, maar aan de stichting Zaans Schoon te vragen dit te doen. Er zijn geen bestuursleden van Zaans Schoon lid van de Monumentencommissie.

De Monumentencommissie verdwijnt

Na eerdere berichten werd in 2013 duidelijk dat de gemeente Zaanstad, in navolging van vele andere gemeenten, de afzonderlijke Monumentencommissie wilde opheffen en de functie wilde onderbrengen in een nieuwe Adviescommissie Welstand en Monumenten. In de nieuwe commissie zouden twee leden met specifieke erfgoeddeskundigheid worden opgenomen. Ook zouden er twee burgerleden van de commissie deel uitmaken, waarvan de vereniging Zaans Erfgoed er een mocht voordragen.

Het bestuur werd in eerste instantie betrokken bij de discussie over deze voornemens. Daarbij overwogen wij dat in deze nieuwe opzet het verdwijnen van de afzonderlijke Monumentencommissie verlies aan kennis en ervaring zou opleveren. Daartegenover zou staan dat de monumentenadviesing onderdeel zou gaan uitmaken van een commissie met een zwaardere status binnen het ambtelijk apparaat dan de oude Monumentencommissie. Dat zou winst kunnen betekenen. Dit overwegend hebben wij de voorgenomen wijziging zonder bezwaren aanvaard. Voor het invullen van de functie van onafhankelijk burgerlid zijn enkele personen benaderd. Het bestuur vond Linette Pielkenrood bereid deze rol op zich te nemen. Deze voordracht is door de gemeente overgenomen. Helaas gold dat niet voor ons verzoek een door ons voorgedragen vervanger bij afwezigheid van Linette aan te stellen.

December 2013 heeft de 'oude' Monumenten commissie voor het laatst vergaderd. In de voorjaarsvergadering in 2014 zijn de twee leden die Zaans Erfgoed vertegenwoordigden bedankt voor hun inspanningen, evenals de onafhankelijk voorzitter van de Monumentencommissie, Piet van Nugteren.

Internetsite Zaans-industrieel-erfgoed.nl

Een belangrijke functie voor de vereniging is het geven van informatie over het Zaanse erfgoed aan geïnteresseerden. Daarin speelt de website 'Monumentaal aan de Zaan' (<http://zaans-industrieel-erfgoed.nl/> of <http://verenigingzaanserfgoed.nl/>) een belangrijke rol, met webmaster Cees Kingma.

De site is een aanvulling op ons kwartaaltijdschrift 'Zaans Erfgoed'. In de gedrukte versie ben je gehouden aan de beperkte en nauwkeurig omschreven ruimte die een blad nu eenmaal heeft. Op het internet is er over het algemeen wat meer ruimte om wat dieper in te gaan op de diverse onderwerpen. Bovendien kan wat rijkelijker worden omgegaan met het beschikbare beeldmateriaal. De website heeft inmiddels een kleine duizend pagina's (artikelen). Sommige artikelen zijn een uitgebreid (beeld)verslag van een bijzonder Zaanse monument. Andere artikelen doen slechts beknopt verslag van een evenement waarbij het Zaanse erfgoed centraal stond. Van oorsprong is deze website opgezet vanuit het Zaanse industriële en maritieme verleden. Geleidelijk aan zijn er steeds meer artikelen bij geplaatst waarin de Zaanse houtbouw een rol speelt.

Steeds meer oudere werknemers van industriële bedrijven verhuizen naar kleinere woningen of verzorgingstehuizen. Het zorgvuldig door hen opgebouwde archief over een arbeidzaam leven past

opeens niet meer in hun kleiner wordende behuizing en wordt aangeboden aan een erfgoedvereniging, zoals bijvoorbeeld het Historisch Genootschap Wormer. De webmaster van de website heeft recentelijk diverse archieven van de voormalige papierfabriek van Van Gelder Zonen in Wormer geïnventariseerd en beschreven onder de rubriek 'Collecties' op de website.

In de rubriek 'Historie' zijn een aantal artikelen geplaatst die eerder in andere dan Zaanse bladen werden gepubliceerd. Er staan bovendien een aantal beschouwende artikelen die de industrialisatie van de Zaanstreek in een groter kader plaatsen.

In het 'Portaal' op de site staan doorverwijzingen naar alle toe nu toen bekende sites van relevante erfgoedbehoud verenigingen of culturele instellingen die het erfgoed in de Zaanstreek uitdragen.

Door de diepgaande studie over de rijstverwerking in de Zaanstreek is er zoveel informatie beschikbaar gekomen dat dit zelf een eigen rubriek op de site vereiste. In de rubriek 'Rijst' staan een aantal artikelen die in landelijke verschijnende bladen zijn gepubliceerd en niet zijn verschenen in specifiek in de Zaanstreek uitgegeven bladen.

De site heeft gemiddeld ruim 4000 unieke bezoekers per maand die gezamenlijk 6500 maal de site bezoeken en dan ruim 20.000 pagina's ophalen. Bijna 60% komt op de site via een bookmark of bijvoorbeeld een link in een e-mail. 35% komt via een zoekmachine op de site, waarbij Google veruit favoriet is: 90,7%. De rest komt via een verwijzing in een andere website.

Bestuursactiviteiten

Bestuursvergaderingen

In 2013 heeft het bestuur tien keer vergaderd. In de vergaderingen worden naast de organisatorische en financiële zaken ook de inhoudelijke onderwerpen doorgesproken. De werkgroepen van de vereniging hebben een belangrijke eigen verantwoordelijkheid. De bespreking in de bestuursvergaderingen waarborgt een goede coördinatie.

Jaarvergaderingen

De twee jaarvergaderingen van de vereniging worden traditiegetrouw in voor- en najaar op een historisch interessante plek georganiseerd. Naast het huishoudelijke deel verzorgt de werkgroep PR altijd een informatief gedeelte, soms met excursie.

- Voorjaarsvergadering met nieuwe erfgoedprijs

Op 13 april 2013 werd de voorjaarsvergadering in Serah Artisan gehouden, het voormalige Dam 10, dat op schilderijen van Monet al aanwezig is. Naast de gebruikelijke onderwerpen – jaarrekening 2012, bestuursmutaties en overzicht van activiteiten – werd als bijzonder punt de instelling van een prijs voor vernieuwend streekeigen bouwen geagendeerd. De prijs komt naast de bestaande Zaans Erfgoedprijs en is geïnspireerd door de nieuwe ontwikkelingen in het centrum van Zaandam. De prijs gaat naar een bouwwerk of object waarin Zaanse streekeigene op een vernieuwende wijze is zichtbaar gemaakt. Elke vier jaar wordt hij uitgereikt, voor het eerst in 2015. De vergadering stemde in met het reglement.

Het informatieve deel van de bijeenkomst was gewijd aan het Czaar Peterhuisje en het bezoek van de Czaar aan Zaandam. Gerard Horneman verzorgde een inleiding over de Zaanse scheepsbouw ten tijde van Czaar Peter de Grote. Gé Sombroek liet zien hoe het huisje gerestaureerd was en Jeroen Hooyschuur vertelde over de nieuwe aanbouw. Vervolgens bezochten de leden het huisje.

- Najaarsvergadering met uitreiking Zaans Erfgoedprijs

Op 9 november 2013 was de Doofpot in Zaandam, vroeger een Doopsgezinde kerk maar nu de kerk van het Apostolisch Genootschap, de plaats van handeling. Ook hier de gebruikelijke onderwerpen voor de najaarsvergadering: begroting 2014 en contributievaststelling (ongewijzigd) en overzicht van activiteiten. Speciaal onderwerp was hier de uitreiking van de Zaans Erfgoedprijs 2013 aan de stichting Monet in Zaandam. De jury, bestaande uit Peter Roos (voorzitter, voormalig wethouder van Wormerland), Pier van Leeuwen (conservator van het Uurwerkmuseum), Cees Kruit en Winnie de Wit (beiden bestuurslid van de vereniging) roemde vooral het gebruik van digitale en analoge middelen om *“Monet op de kaart van Zaandam te zetten en Zaandam op de kaart van Monet. De stichting brengt meer kleur in de bebouwde omgeving, zoals de op het Blauwe Huis teruggebrachte kleur en de Monettuin aan de Hogendijk.”* Penningmeester Gert Schouten nam de prijs met dank in ontvangst.

Het informatieve gedeelte was gewijd aan papierfabriek Van Gelder. Cees Kruit vertelde over de lange weg om het monument te realiseren, kunstenaar Herbert Nouwens liet de film over het maken van het monument De Prop zien en Jur Kingma vertelde over de geschiedenis van Van Gelder Papier.

Bestuursmutaties

Op 13 april trad Truus Bouwhuis af als bestuurslid, wegens drukke werkzaamheden. Het bestuur ging op zoek naar een opvolger. Dat laatste gold ook voor de functie van de penningmeester, omdat Jos Bezuijen aankondigde er in 2014 mee te willen stoppen.

Ontwikkeling ledental

Het aantal leden van de vereniging krimpt sinds 2012. In andere jaren hield de aanwas gelijke tred met de afname als gevolg van opzegging of overlijden, maar de verslechterende economie leidde tot een versterkte uitstroom. Eind 2013 waren er 1184 betalende leden.

In juni 2013 werd een speciale bijeenkomst georganiseerd om ideeën te verzamelen voor het versterken van de aantrekkingskracht van de vereniging op huidige en nieuwe leden. De belangrijkste conclusie was dat een nieuwe en actuele verenigingssite wenselijk is, naast de bestaande inhoudelijke website. In combinatie met Facebook en Twitter zou dit de aantrekkingskracht vergroten. Ook werd het wenselijk gevonden de pers actiever te benaderen, zodat de Zaanse inwoners meer zicht op de werkzaamheden van de vereniging zouden krijgen. Bij het onderdeel Communicatie wordt hier nader op ingegaan.

Brief aan de politieke partijen in Zaanstad

In de opmaat naar de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014 stellen partijen hun verkiezingsprogramma's vast. Voor het bestuur was dat aanleiding om specifiek voor Zaanstad aandacht te vragen voor de betekenis van het erfgoed. In een brief d.d. 27 september 2013 wees de vereniging op het cultureel en zeker ook economisch belang voor de streek en haar inwoners. De keuze om in het centrum van Zaandam in de nieuwbouw juist de historie zichtbaar te maken blijkt aantrekkingskracht te hebben op toeristen en winkelend publiek, maar wordt ook door de eigen inwoners herkend en gewaardeerd. De combinatie met de vele nog originele cultuurhistorisch waardevolle panden en structuren is extra waardevol. De instandhouding en verbetering van de bestaande panden moet dan wel de nodige aandacht krijgen en daar ontbreekt het nogal eens aan. Om daar vooruitgang in te boeken bood de vereniging in de brief aan om samen met de gemeente op te trekken bij het beschermen van monumentale panden en structuren. Ook zou de vereniging graag een grote inventarisatie van beschermenswaardige panden en structuren zien en bood aan ook daarin samen te werken met de gemeente.

De brief bleek goed gelezen: in de programma's zo'n driekwart van de partijen waren er stukken van terug te vinden.

In november was de brief aanleiding voor een gesprek met de verantwoordelijk wethouder, Jeroen Olthof. Dat gaf gelegenheid een aantal problemen op tafel te leggen. Afgesproken werd om vervolggesprekken te houden en daarin de mogelijkheid van samenwerking uit te werken. Dat heeft in 2014 op een bevredigende manier zijn beslag gekregen.

ANBI

Veranderende belastingregels maakten het wenselijk meer aandacht te besteden aan het verkrijgen en behouden van de culturele ANBI-status voor de vereniging. Het is gelukt in 2013 deze status te verkrijgen. Ook is op de nieuwe website [Zaans Erfgoed.nl](http://ZaansErfgoed.nl) de verplichte ANBI-pagina opgenomen. Dit betekent dat giften aan de vereniging aftrekbaar zijn voor de inkomstenbelasting en vanwege het culturele karakter van onze organisatie zelfs voor 125%.

Op de site en op ons briefpapier wordt dit vermeld.

Tentoonstelling Positief Beeld

Ons lid Jur Kingma nam het initiatief om in het Zaanse Museum een tentoonstelling te organiseren over de reclamefotografie van Peter Marcuse. In de jaren '50 en '60 groeide de Zaanse industrie sterk, vooral met voor de consument aansprekende producten als vloeren, keukens, vluhkokende rijst en soep. Daarvoor werd reclame gemaakt. Peter Marcuse was een gespecialiseerde Zaanse beroepsfotograaf die zich op de industrie richtte. Zijn beelden tonen een tijd van optimisme en vooruitgang. De vereniging ondersteunde de tentoonstelling met een financiële garantie en was de formele financiële paraplu voor de sponsoring van het project. Uiteindelijk heeft de tentoonstelling, die 10 oktober 2013 werd geopend, zichzelf bedrogen.

Lief en leed

Op 13 november 2013 ontviel ons Maarten Gorter, al jaren actief binnen de P.R.-groep van de Vereniging. Op de website werd een *In memoriam* opgenomen. Maarten was een doe-mens, bij een “komt wel goed” wisten wij dat hij een locatie, de inrichting en de apparatuur regelde. De zaterdag voor zijn overlijden was Maarten nog actief betrokken bij de organisatie van de najaarsvergadering van de vereniging. Bij hem thuis, waar periodiek werd vergaderd, was er altijd een warm welkom. Wij gaan Maarten missen als een fijn, warm en betrokken mens.

Naast het leed was er ook positief nieuws: onze secretaris Wikje van Ritbergen kreeg op 26 april een Koninklijke onderscheiding. In goede samenzwering met wethouder Olthof kon Wikje nietsvermoedend naar het stadhuis worden gelokt, waar zij verrast werd voor haar benoeming tot lid in de orde van Oranje Nassau. De vereniging vindt het een terechte erkenning voor de inzet van Wikje op velerlei terrein en heeft haar er van harte mee gefeliciteerd.

Ook Frans Wytema, eerder al winnaar van de Zaans Erfgoedprijs 2011, viel nieuwe eer te beurt: hij kreeg van het prins Bernhardfonds de Zilveren Anjer voor zijn verdiensten in het erfgoedbehoud. Het bestuur heeft hem met een boeket bloemen gefeliciteerd.

Communicatie

Verenigingswebsite

De terugloop van het aantal leden was aanleiding voor de PR-commissie om in juni 2013 een brainstorm te organiseren. Een belangrijke conclusie was dat de vereniging een website voor de echte verenigingsactiviteiten en voor verenigingsnieuws mist, die ook op telefoon of tablet is te openen. De beschikbare inhoudelijke website is kwalitatief van hoog niveau, maar fungeert meer om onderwerpen op te zoeken en niet zozeer als nieuwsbron.

In de maanden daarna is deze site door Jan Lapère ontwikkeld. In de ledenvergadering van november kon hij reeds gepresenteerd worden. Winnie de Wit zorgt ervoor dat nieuwtjes over de vereniging en over Zaans erfgoed in het algemeen snel op de site komen. Gekoppeld aan Facebook en Twitter is ons bereik daardoor sterk toegenomen, ook bij een jongere doelgroep. Het medium maakt het mogelijk verenigingsnieuws snel te verspreiden. Door de lange voorbereidingstijd is dat met het kwartaaltijdschrift Zaans Erfgoed niet mogelijk.

Ook de pers maakt gebruik van de mededelingen op de website, waardoor wij vaker worden benaderd voor toelichting of commentaar. Een goede ontwikkeling.

Logo, briefpapier en aanmeldfolder

Door de welwillende inzet van ontwerper Jan Schoen zijn we er in geslaagd binnen korte tijd een nieuw logo te gaan gebruiken. Het oude logo was moeilijk bruikbaar in publiciteitsuitingen; het nieuwe is krachtig en duidelijk. Twee letters in onze verenigingsnaam zijn uitgebeeld als Zaans huisje en als schoorsteen, waarmee de twee poten onder onze vereniging worden gesymboliseerd. Het logo is meteen ook in gebruik genomen op nieuw briefpapier, met alle relevante gegevens erop vermeld, en in een nieuwe aanmeldfolder. Het ontwerp daarvan is van Ruud van Ritbergen.

Glaasje Erfgoed

Nadat de in samenwerking tussen Zaans Erfgoed en de Bieb georganiseerde serie brunches ten einde kwam werd in 2013 een nieuwe serie bijeenkomsten opgestart: het Glaasje Erfgoed. De bijeenkomsten worden op een zondagmiddag gehouden, in de Vermaning in Wormerveer. Op 13 oktober 2013 was de eerste bijeenkomst gewijd aan de activiteiten van Monumenten Spreken. Er werden twee documentaires getoond, voorzien van een toelichting. De documentaires behoorden bij het monument aan de Polak & Schwartz fabriek in Zaandam en bij het beeld van Vrouwe Justitia aan de Zaanweg in Wormerveer. Het was een indrukwekkend begin van wat hopelijk een lange serie bijeenkomsten zal worden.

In de media

In 2013 hebben de brief aan de politieke partijen en de brief aan het college van BenW van zaanstad over de handhaving van de Monumentenwet en –verordening op de Zaanse Schans veel aandacht in de pers gekregen. Andere onderwerpen waarbij de vereniging in het nieuws kwam waren de uitreiking van de Zaans Erfgoedprijs aan de stichting Monet in Zaandam, de opening van de tentoonstelling Positief Beeld in het Zaans Museum, de onthulling van De Prop in Wormer, de nieuwe Monumentencommissie en de sloop van de winkel van Hoveling in Koog aan de Zaan.

Blad Zaans Erfgoed

De afzonderlijke stichting Zaans Erfgoed is verantwoordelijk voor de uitgave van het informatieve kwartaaltijdschrift Zaans Erfgoed. De voorzitter van Zaans Erfgoed vertegenwoordigt de vereniging in de stichting. Er is een onafhankelijke redactie.

Het blad wordt toegezonden aan de leden van de vereniging Zaans Erfgoed en aan een groep 'molenleden': leden van de vereniging De Zaanse Molen die destijds voor een enigszins gereduceerd tarief abonnee op het blad konden worden.

In de rubriek Verenigingsnieuws worden wetenswaardigheden uit alle erfgoedorganisaties in de Zaanstreek opgenomen. In 2013 heeft Rolf Kliffen het ontwerp gerestyled. Inhoud en uitvoering van

het blad zijn onveranderlijk hoog van kwaliteit, met een breed scala aan onderwerpen. Op de website van Zaans Erfgoed wordt de voorpagina en een korte beschrijving van de inhoud vermeld. Het herfstnummer van 2013 was gewijd aan de tentoonstelling Positief Beeld.

Organisatie van de Vereniging in 2013

Bestuur

Voorzitter Piet Oudega, pietoudega@zaanserfgoed.nl
Secretaris Wikje van Ritbergen secretariaat@zaanserfgoed.nl
Penningmeester Jos Bezuijen jos.bezuijen@planet.nl
Leden Cees Kruit, c.kruit3@kpnplanet.nl
Conny Scholtes, connyscholtes@planet.nl
Jan Piet Bloem, janpietbloem@zaanserfgoed.nl
Winnie de Wit, winniedewit@zaanserfgoed.nl

Werkgroepen per eind 2013

Meldpunt bedreigde panden

Jan Piet Bloem, janpietbloem@zaanserfgoed.nl
René Prins
Bart Nieuwenhuijs
Rob van der Meulen
Arnold Sol
Gé Sombroek
Marcel van Tol

Werkgroep Advies en Documentatie

Jan Piet Bloem, janpietbloem@zaanserfgoed.nl
Ada Hannaart
Christiaan Homburg
Rob van der Meulen
Piet van Nugteren
René Prins
Gé Sombroek
Wim Visser

Werkgroep PR en Activiteiten

Ank Berkhout, pberkhout@zonnet.nl
Henk Bouman
Piet Cordes
Henk Elzenga
Hans Boekhoorn
Dick Manneveld
Winnie de Wit

Werkgroep Industrieel Erfgoed

Cees Kruit, c.kruit3@kpnplanet.nl

Werkgroep Cultuur

Conny Scholtes, connyscholtes@planet.nl
Thea van 't Loo

Werkgroep Cultuur/ Oral History Hembrug

Conny Scholtes, connyscholtes@planet.nl

Peter de Vries
Lean van 't Hoofd
Tineke Oranje
Peter Kruit
Ruud Huting

Werkgroep Maritieme Zaken/Museumhaven
Cees Kingma, cees.kingma@uni-one.nl
Jur Kingma
Wladimir Dobber
Martin de Boer

Redactie Zaans Erfgoed
Corry van Sijl
Wikje van Ritbergen (secretariaat@zaanserfgoed.nl)
Cor van Dongen
Rob Lengers (GAZ)
Toon Olij
John Pasman
George Slieker
Joke van der Stok

Bestuur Stichting (Uitgeverij) Zaans Erfgoed
Joop Knijnenberg
Henk Bouwman (henkbouman100@gmail.com)
Roel Woudt
Leonore Olde-Verburg
Piet Oudega

Webmasters
website VZE www.zaanserfgoed.nl : Jan Lapère, jan@lapere.nl
website Monumentaal aan de Zaan www.zaans-industrieel-erfgoed.nl:
Cees Kingma, cees.kingma@uni-one.nl

Vertegenwoordigingen

Piet Oudega vertegenwoordigt VZE in de stichting Zaans Erfgoed, die het kwartaaltijdschrift uitgeeft. In de stichting De Oude Wolf wordt de vereniging vertegenwoordigd door bestuurslid Jan Piet Bloem. Op voordracht van – maar niet *namens* – de vereniging maakt Linette Pielkenrood deel uit van de commissie Welstand en Monumenten van Zaanstad. In de Woodacademy/ Houtacademie vertegenwoordigt Jan Piet Bloem de vereniging. Piet van Nugteren is lid van de Raad van Advies. In de Historische Commissie van de Zaanse Schans neemt Jan Piet Bloem op persoonlijke titel deel. Jan Piet Bloem is – vanuit het Zaanse erfgoedveld – lid van de Monumentencommissie Wormerland.

Financieel verslag 2013

Na enkele jaren waarin de vereniging het boekjaar met een klein verlies moest afsluiten gaf 2013 een positief beeld. Dat was deels het gevolg van de contributieverhoging met € 1,50 per jaar waartoe voor 2013 was besloten. Belangrijker was dat de stichting Zaanse Geschiedschrijving ons meldde dat de productie van de twee delen Geschiedenis van de Zaanstreek goedkoper was uitgevallen dan begroot. Alle sponsors kregen een aanmerkelijk bedrag terug, voor onze vereniging € 5.340. Deze

niet begrote meevaller maakte het onder meer mogelijk om de plannen voor een nieuw logo uit te voeren en om een sponsorbijdrage te verstrekken voor het boek Hout aan de Zaan. Voor de bijdrage van de vereniging aan het Van Gelder Monument was al eerder een reservering op de balans opgenomen. Het financiële jaar kan als volgt worden samengevat:

JAAROVERZICHT 2013

Balans per 31 december 2013

	2013
ACTIVA	
<i>Vaste activa</i>	
Participatie Stg. Uitgeverij Zaan's Erfgoed	7.500
Presentatieschermen	200
<i>Liquide middelen</i>	
ING Rekening Courant	6.255
ING Kwartaal Plusrekening	67.213
	<u>81.168</u>
PASSIVA	
<i>Eigen Vermogen</i>	
	33.553
<i>Voorzieningen</i>	
Van Gelder Zuilen	500
Museum Haven	17.538
Tentoonstelling Positief Beeld	2.738
Oral History Group	2.595
PR en werkgroepen	1.500
<i>Schulden op korte termijn</i>	
Uitgeverij	18.985
Vooruitontvangen contributies	508
Huur Weefhuis en Boek Hout a.d. Zaan	1.305
Diverse transitoria	1946
	<u>81.168</u>

Staat van lasten en baten 2013

lasten

Blad Zaans Erfgoed	19.585
Nieuw logo en briefpapier	1.853
Sponsoring Hout aan de Zaan	1.000
Huur en secretariaat	1.670
Bankkosten en inning contributie	1.416
Reservering Zaans Erfgoedprijs	750
Documentatie en website	764
Algemene Ledevergaderingen	890
Overige Algemene Kosten	1.361
	<u>29.289</u>

baten

Contributies	26.372
Ontvangen Subsidie	458
Restitutie Stg. Zaanse Geschiedschrijving	5.340
Overige batens	1.260
	<u>33.430</u>

Batig saldo 2013	<u><u>4.141</u></u>
-------------------------	---------------------